

บทที่ 3

ระเบียบวิธีการศึกษา

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การดำเนินชีวิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของคณะทำงานแผนชีวิตชุมชน กรณีศึกษาชุมชนขยายผลในเขตกรุงเทพมหานคร” เป็นการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยมีการกำหนดรูปแบบแนวทางการศึกษาวิจัย ดังนี้

1. วิธีการศึกษา
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา
3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา
4. การทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา
5. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้
7. การนำเสนอผลการศึกษา

วิธีการศึกษา

1. การศึกษาเอกสาร (Documentary Study) เป็นการศึกษาค้นคว้าข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากเอกสาร เช่น ตำราวิชาการ บทความและเอกสาร วารสารจากห้องสมุดรวมถึงหน่วยงานต่างๆ ข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต รวมถึงผลงานวิจัยที่มีความ

2. การวิจัยภาคสนาม (Field Study) เป็นการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามในลักษณะคำถามปลายปิดและคำถามปลายเปิด ตามกรอบแนวคิด เพื่อนำข้อมูลมาประกอบในการวิจัยครั้งนี้ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้คือ ผู้ที่เป็นคณะทำงานแผนชีวิตชุมชนตามโครงการแผนแม่บทชุมชนพึ่งตนเองในชุมชนขยายผลในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 235 คน ซึ่งเป็นผู้เข้าร่วมโครงการผู้บริหารการเปลี่ยนแปลงของเครือข่ายแผนแม่บทชุมชน ปี พ.ศ. 2548-2549 ในจำนวน 20 ชุมชน (ตารางที่ 3.1) แต่ได้รับแบบสอบถามกลับคืนจำนวน 200 ชุด ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นครั้งนี้เท่ากับ 200 คน

ตารางที่ 3.1

ชุมชนขยายผลในเขตกรุงเทพมหานคร

เขต	ชุมชน	จำนวนประชากร (คน)	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (คน)
จตุจักร	ชุมชนร่วมสุขพัฒนา	12	10
คันนายาว	ชุมชนคลองหล่อแหลม	12	10
คลองสามวา	ชุมชนหมู่ 8 ร่วมใจพัฒนา	11	10
ดุสิต	ชุมชนประชากระปือธรรม	12	10
บางซื่อ	ชุมชนสวนรื่น	12	10
บางเขน	ชุมชนสามัคคีร่วมใจ	12	10
บางกะปิ	ชุมชนร่วมกันสร้าง	12	10
บางขุนเทียน	ชุมชนมุ่งพัฒนา (หมู่ 1)	11	10
บางคอแหลม	ชุมชนโรงแก้ว	12	10
พระโขนง	ชุมชนหลังวัดบุญรอด	12	10
พญาไท	ชุมชนอินทามะระ 29 แยก 1	11	10
มีนบุรี	ชุมชนอัมบุลอรอมา	12	10
ยานนาวา	ชุมชนเย็นอากาศ 2	12	10
ราชบุรี	ชุมชนสุขสวัสดิ์ 60	12	10
ลาดกระบัง	ชุมชนจิตรา	11	10
สะพานสูง	ชุมชนคลองเจ๊ก	12	10
สัมพันธวงศ์	ชุมชนทำนบกักรวรรดิ	12	10
สายไหม	ชุมชนเสนาวัฒนา	11	10
หลักสี่	ชุมชนเคหะบางบัว	12	10
หนองจอก	ชุมชนก้าวหน้าพัฒนา	12	10
รวม		235	200

ที่มา: <http://www.data.in.th/bangkokplan/1-background-bangkokplan.htm>

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่สร้างขึ้นจากการเก็บรวบรวมข้อมูล แนวคิด ทฤษฎี การทบทวนวรรณกรรมและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาสรุปตั้งเป็นประเด็นคำถาม ซึ่งเนื้อหาในแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วยคำถามที่เกี่ยวกับข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ศาสนา ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส สถานภาพในครอบครัว อาชีพหลัก และรายได้ต่อเดือน ซึ่งลักษณะคำถามเป็นแบบปลายเปิดและแบบปลายปิด

ส่วนที่ 2 ระดับความรู้เกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง แบ่งออกเป็น 7 ด้าน ได้แก่ ด้านความหมาย ด้านองค์ประกอบความพอประมาณ ด้านองค์ประกอบความมีเหตุผล ด้านองค์ประกอบความมีภูมิคุ้มกันที่ดี ด้านองค์ประกอบความรอบรู้ และด้านองค์ประกอบความมีคุณธรรม และด้านประโยชน์ ซึ่งลักษณะคำถามเป็นแบบปลายปิด โดยมีตัวเลือก 2 ตัวเลือก คือ ใช่ และไม่ใช่ มีเกณฑ์กำหนดการให้คะแนนดังนี้

คำตอบ	ค่าน้ำหนักคะแนน
ใช่	1
ไม่ใช่	0

ส่วนที่ 3 ระดับการปฏิบัติตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกายและจิตใจ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งลักษณะคำถามเป็นแบบปลายปิด และมีมาตรวัดเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยกำหนดน้ำหนักของการให้คะแนนในส่วนนี้เป็น 4 ระดับ ดังนี้

คำตอบ	ค่าน้ำหนักคะแนน
ปฏิบัติในระดับมาก	3
ปฏิบัติในระดับปานกลาง	2
ปฏิบัติในระดับน้อย	1
ไม่ได้ปฏิบัติ	0

ส่วนที่ 4 ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

การทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

ผู้ศึกษาวิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปทดสอบความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่น
ดังนี้

1. นำเสนอแบบสอบถามต่อคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาความ
สมบูรณ์ และความถูกต้อง

2. การหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้ว
ไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้เข้าร่วมโครงการ ที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 30 คน โดยใช้โปรแกรม
คอมพิวเตอร์สำเร็จรูปในการหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อัลฟา (Alpha
Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach, 1990, pp. 202-204) ชุดคำถามเกี่ยวกับ
ความรู้เกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.848 และชุดคำถาม
เกี่ยวกับการปฏิบัติตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.917 ซึ่งทั้ง
2 ค่า ถือว่ามีค่าความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูง

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ทำหนังสือประสานงานกับผู้ประสานงานคณะทำงานแผนชีวิตชุมชนตามโครงการ
แผนแม่บทชุมชนพึ่งตนเองในชุมชนขยายผลในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบใน
การดำเนินการ เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บแบบสอบถาม

2. ผู้ศึกษาได้ลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลพร้อมกับผู้ประสานงานคณะทำงานแผนชีวิต
ชุมชนตามโครงการแผนแม่บทชุมชนพึ่งตนเองในชุมชนขยายผลในเขตกรุงเทพมหานคร

3. จากกลุ่มประชากรจำนวน 235 คน มีผู้ตอบแบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 200
คน หรือคิดเป็นร้อยละ 85.1 ของแบบสอบถามทั้งหมด

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษานำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากแบบสอบถามมาตรวจสอบ
ความถูกต้องและความสมบูรณ์ก่อนนำไปวิเคราะห์หาค่าทางสถิติ และประมวลผลวิเคราะห์ข้อมูล
โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ SPSS (Statistical Package for Social

Science Program) และนำผลการวิจัยที่ได้มาวิเคราะห์ในเชิงพรรณนา ประกอบข้อมูลทางสถิติ โดยวิธีการทางสถิติที่ใช้วิเคราะห์มีดังนี้

1. ค่าความถี่ และค่าร้อยละ (Percentage)

2. การแปลผลระดับความรู้เกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง วิเคราะห์คำตอบถูกออกเป็น 2 ช่วงชั้นคือ มีความรู้ในระดับมากและระดับน้อย โดยกำหนดเกณฑ์ว่า ถ้าตอบถูกสูงกว่าร้อยละ 50 ถือว่ามีความรู้ในระดับมาก ถ้าตอบถูกน้อยกว่าร้อยละ 50 ถือว่ามีความรู้ในระดับน้อย ดังนี้

2.1 ด้านความหมาย

ระดับความรู้	ตอบถูก
มาก	3 ข้อ
น้อย	1-2 ข้อ

2.2 ด้านองค์ประกอบความพอประมาณ

ระดับความรู้	ตอบถูก
มาก	2 ข้อ
น้อย	1 ข้อ

2.3 ด้านองค์ประกอบความมีเหตุผล

ระดับความรู้	ตอบถูก
มาก	2 ข้อ
น้อย	1 ข้อ

2.4 ด้านองค์ประกอบความมีภูมิคุ้มกันที่ดี

ระดับความรู้	ตอบถูก
มาก	3-4 ข้อ
น้อย	1-2 ข้อ

2.5 ด้านองค์ประกอบความรอบรู้

ระดับความรู้	ตอบถูก
มาก	3 ข้อ
น้อย	1-2 ข้อ

2.6 ด้านองค์ประกอบความมีคุณธรรม

ระดับความรู้	ตอบถูก
มาก	3-4 ข้อ
น้อย	1-2 ข้อ

2.7 ด้านประโยชน์

ระดับความรู้	ตอบถูก
มาก	3 ข้อ
น้อย	1-2 ข้อ
สรุปในภาพรวมระดับความรู้เกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง	
ระดับความรู้	ตอบถูก
มาก	11-21 ข้อ
น้อย	1-10 ข้อ

3. การแปลผลค่าเฉลี่ย (Mean) ของระดับการปฏิบัติตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีเกณฑ์ที่ใช้ในการคำนวณระดับคะแนนเฉลี่ยดังนี้

$$\frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{3 - 0}{3} = 1.0$$

ดังนั้น ระดับคะแนนเฉลี่ยของระดับการปฏิบัติตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง จะมีชั้นของคะแนน คือ

2.01 – 3.00 หมายถึง มีการปฏิบัติตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในระดับมาก

1.01 – 2.00 หมายถึง มีการปฏิบัติตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในระดับปานกลาง

0.00 – 1.00 หมายถึง มีการปฏิบัติตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในระดับน้อย

4. ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

5. การทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆ โดยการใช้ค่า Chi Square ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การนำเสนอผลการศึกษา

ในการศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey Research) ซึ่งผู้ศึกษาจะนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการแปลผล โดยการใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic Method) ในรูปของตัวเลขที่เป็นคำร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน อธิบายประกอบตารางข้อมูลสถิติ